

Penselfabriken Perfect

Penselfabriken Perfect startades i början av 1920 av Axel Harry Isaksson. Harry är son till August Isaksson i Fiskebäck, Habo. Harry kom som borstmakare till Huskvarna Borstfabrik. För sin utbildning till Penselfabriker i Hannover, Bad Lauterberg, Harz, i Tyskland. Kom hem därifrån som utlärare. Då med en tysk familj Hübsch, som medhjälpare i starten av en fabrik i Sverige. Ett par vindsrum i gamla Blomqvistgården i Fiskebäck hyrdes till verkstad - och i Fiskebäck skedde start och namngivning "Perfect" av fabriken.

I februari 1923 förlades penselfabriken till Dalskogs äng – Industrigatan i Bankeryd

Fabriken växer och växer i omfång och höjd. Här har djupborrnig för vatten skett, omkring 50 meter djupt borrhål. Perfect, denna fabrik som började blygsamt i en enkel, gulmålad träbyggnad med gaveln mot Junevägen (Industrigatan) har blivit ombyggd i slottsstil med stora ytor och lugna fasader med första huset inbyggt i en stor fyrkant som inrymmer lokaler för borstbindning, kontor, värmecentral, kokanläggning för borstens rengöring och beredning, virkesupplag, såg för försågning av ämnesvirke, brädgård, magasin m.m.

Den senaste ombyggnaden tenderar lyx i allt. Fabriken blomstrar på den omständigheten att tyskarna, som sysselsatta med sitt lands återuppbyggnad, krigsrustning och krig, varit utslagna som konkurrenter. Nu har Perfect så pass övertag att den näppeligen låter utkonkurrera sig. Marknaden är utsträckt till Finland, Norge och Danmark.

Perfect har ett nästan 60 talet anställda, - dock utnyttjas här minst ett 20-tal flickor!

Heinrich Hübsch var penselmakare, hade varit med i världskriget - sades det - fått ögonen skadade i ett gasanfall och bar därför mörka blå glasögon, nästan svarta. Han var mörk, en snäll och trevlig karl, som hade hyst förtroende till Isaksson som kompanjon. Hustrun "Frietschen" var vacker och ful i ett stycke. Även hon var mörk. Ett vandrande berg av kvinnliga behag att nästan varje man reagerade. Därtill var hon skämtsam, vaken och uppmärksam mot karlar, som såg henne och beundra hennes folkdräkt i bjärta färger, lysande broderier och fladdrande band. De hade två barn, en dotter "i läsåldern" var utstyrd i liknande dräkt. Hon hade samma namn som modern. Andra dottern var minderårig, ett undernärt krigsbarn och puckelryggig. Denna lilla hette Gertrud. Gertrud blev skolkamrat och vän med min dotter Torborg.

Hübsch och jag fick mycket att talas vid om, särskilt om posten till Penselfabriken Perfect. Allas post lades i samma fack och hämtades av en. Efter ett par tre år kom förbud att blanda Hübsch:s post med Isakssons, ty misstanke förelåg att brev obehörigen lästes.

Kompanjonskapet höll på att brista. Det blev ytterligare bråk om post och postutdelning och var nära en anmälan till Generalpoststyrelsen om fel vid postens sortering och utdelning. Nu utbröt katastrofen. Hübsch hade dagarna förut fått sitt papper på svenskt medborgarskap, - och nu skulle han flytta till Tyskland igen! Vi tyckte att saken var oerhört tråkig, men det fanns ingen återvändo. De två hade misstrött varandra om oärligt spel. De kunde icke förlikas. "Frietschen" var inne på kontoret i nya fabriken och öppnade sina slussar och blev av Isaksson utkastad. På detta reste familjen till Tyskland.

Vi visste icke vem som orsakat oredan, men alla tyckte vi att orätt skedde dessa människor, som likväl bidragit till fabriken framgång och bort få skörda frukterna av sitt arbete. Allt dog likväl ut - och hade något orätt skett, kommer nog rättelsen en gång genom Vår Herre.

Här kom en ström av tyskar som penselmakare. Vi fick Leonard Rupp med hustru och tre barn. Rupp hade också varit med i kriget och som artillerist kört ammunitionsvagnar. En bomb hade tagit hela hans spann av folk och hästar, - han blev den ende oskadade. Rupp hade varit gift före kriget och hade i detta äktenskapet en dotter som var vuxen och vacker. Hon hade tjänst och hade fästman, en tysk som hade sysslan som koskötare på Kortebo gård. Denne försmåddes av Rupp. "När dottern icke vill lyda sin far, så må hon få resa" sa Rupp till mig. Så flickstackaren reste hem till Tyskland igen. Rupp var skötsam och köpte doktorinnan Emma Bergmans villa Björkhagen - och sålde den efter ett par tre år med förtjänst att han kunde köpa sig en annan, men billigare, ny villa vid Milstolpen å Backamo.

Fru Rupp Nr 2 är nästan en dvärg, skarp i munnen som ett huggjärn och elak. Trätor hör till pjäsen. Vi hade haft teater av fru Rupp, - utan entré. Olyckligen hade vi nästan samma förnöjelse av sonen Hermann. Hermann läste i Örebro och tog realexamen och fortsatte å ingenjörsbanan. Hermann har plats å Bofors Bruk. Leonard Rupp var liten som madam, - men hade alltid en stor Newfoundlandhund i band att slitas med. Den där hunden Leo, hörde i familjen, inte till, ty hund och familj var ett smärgel.

Rupp var snällt folk. Ärliga, sällskapliga, vänliga. De två flickorna Marta och Ingeborg var också småväxta, som modern. De blev gifta med svenska män. De tillhörde på sin tid Logen, Bankeryd och voro mera intresserade av föreningsarbetet än ungdomen här på platsen. Leonard Rupp åtnjuter allas aktning, är en bra karl, - men illa gift.

Ett annat vackert par var makarna Litz eller Leitz. Medellängd, ljusa. Jag vill minnas att de var barnlösa. Kom också från Bad Lauterberg. Var här i Bankeryd några år och reste tillbaka då tiderna i Tyskland förbättrades. Jag minns Litz särskilt från en sommarfest som logen arrangerade å lekplanen i skogen mitt för Juneverken (Furuviks idrottsplats) Litz bodde hos Kalle Blask. Jag erinrar mig svagt en annan tysk familj Zeipel. Mannen var halt, - och vistades här blott ett par år.

Nu kom en annan "tysk familj", Haskowec. Mannen var från Tjeckoslovakien, mycket halt och ofärdig. Mörk nästan svart. Hustrun smärt, finare, ljusare, barnen - en stor flock - mycket vackra. Även dessa människor mycket beskedliga och artiga. En son gift med sotare Johansson-Winters dotter. Gamle Haskowec hade inkommit i landet till penselfabrik i Linköping, därifrån till Landskrona - och så kom familjen hit i största misär och blev upprest. Isaksson, arbetsgivaren, köpte åt familjen Nygårdsstugan å Backamo. Stugan blev ombyggd till en vacker villa. Med små avbetalningar skaffade sig denna utblottade familj omsider ett eget hem.

Gamle Haskowec har icke fått svenskt medborgarskap utan måste halvår efter halvår söka arbetstillstånd. Sönerna har "mönstrat beväring" på konsulatet i Stockholm. Har rest till Tjeckoslovakien och där fullgjort sin värnplikt.

Gamle Haskowec har icke fått svenskt medborgarskap utan måste halvår efter halvår söka arbetstillstånd. Sönerna har "mönstrat beväring" på konsulatet i Stockholm.

Har rest till Tjeckoslovakien och där fullgjort sin värnplikt.

Den tyska kolonin här är mycket beskedlig. Vi har haft mera glädje än förargelse av dem. Ingen av dem klandrar förhållandena här, eller agiterar i politik. Penselfabriken Perfect personal utöver chefen är: chefens bror Olle Isaksson, som agerar förman för en avdelning, en farbror Gunnar Sabel-Isaksson, som förestår sågningen. Vidare en kusin Harald Lundberg och två svågrar Larsson och Utterberg. Ännu en Utterberg är anställd, båda från Mullsjö. Har redan byggt villa.

Å kontoret är anställd som kamrer Yngve Westmar, son till Målare Johansson. Mina söner Torgils och Sven äro fast anställda. Sven kom in 1923 som elev och är utbildad i yrkets alla delar. Inkomsten är beräknad på styck - 250 - 300 kr månaden. Materialet köpes genom förmedlare. Är rysk eller Kinesiskt svinborst och borst och hår av andra djur, exempelvis grävling. Här avnoppas håret av flera tusen grävlingsskinn årligen, eller också köpes håret berett. I början köptes ringar och svarvade skaft - från Tyskland, men beslag och ringar har de senaste åren beställts i Sverige.

Freding här tillverkar bleckbeslagen. När egen såg och svarv insattes, köptes i Skåne och södra Småland vitbok och rödbok vagnslastsvis. Senare har al och björk från Sjöåkra använts och synes detta virke kunna fullt ersätta bokvirket. Efter krigsutbrottet 1 Sept. 1939 köptes åter ringarna i Tyskland, enär de svenska bruken passade på att begagna sig av konjunkturen och höja priserna. De runda penslarna lindas med snöre. Detta arbete utförs av flickor, jämväl målning, lackering, sortering, inslagning och dylikt. Sven tillverkar mest runda penslar. Torgils är mästare i att tillverka flata, som kallas modlare. Arbetarna har sin sjukkassa, sin fackförening, sina lagliga avtal - och vid fall av sanatorievård och annat iråkat, företas insamling på lista för den drabbade.

Utdrag ur
AS Sunesons

By och bygd
Folk och få
Bankeryds socken 1900-1940